

Εργαστήριο Μελέτης για τη Διάφραση,
τη Διάφορα και το Οικονομικό Έγκλημα
ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δικηγορικός
Σύλλογος
Θεσσαλονίκης

ΑΡΧΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ
ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: σύγχρονες προκλήσεις για το κράτος δικαίου

12.04.2024 | 17:00 - 21:00 |

13.04.2024 | 10:00 - 14:45 |

Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο
Τσιμισκή 29, Θεσσαλονίκη

Προεδρίες:

- | **Χ. Βουρλιώτης**, Πρόεδρος της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, Αντισταθμιστής ΑΠ ε.τ.
- | **Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι**, Ομ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ
- | **Αικ. Σαββαΐδου**, Αν. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ
- | **Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου**, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Εισηγητές:

- | **Α. Αθανασόπουλος**, Γενικός Διευθυντής EUROBANK, Chief compliance officer, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Ρυθμιστικών Θεμάτων ΕΕΤ
- | **Ι. Ανδρουλάκης**, Επ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ
- | **Δ. Αποστολάς**, Επίκουρος Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος, Αντισταθμιστής Πρωτοδικών Αθηνών
- | **Α. Αποστολίδου** Προϊστάμενη Τμήματος Δ' Συντονισμού Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εγκληματικών Εσόδων, Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- | **Γ. Δημήτραινας**, Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ
- | **Αθ. Ζαχαριάδης**, Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ
- | **Απ. Κοπανίδης**, Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ ΔΣΘ
- | **Η. Κωνσταντέας**, Διευτής Επιχειρησιακής Διεύθυνσης ΣΔΟΕ Αττικής
- | **Δ. Λογοθέτη**, Στέλεχος Τμήματος Δ' Συντονισμού Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εγκληματικών Εσόδων, Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- | **Ι. Ναζίρης**, Επ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ
- | **Α. Παπαθανασίου**, Αστυνομικός Υποδιευθυντής, Δ/νση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
- | **Θ. Παπακυριάκου**, Αν Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ
- | **Αρ. Τζαννετίς**, Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Γεν. Γραμματέας Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων
- | **Ε. Τσίρμπας**, Προϊστάμενος Δ/νσης Α' Μονάδας της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες
- | **Κ. Χατζηκώστας**, Επ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ
- | **Ν. Χατζηνικολάου**, Δρ. Ν.- Δικηγόρος

Συμπεράσματα:

- | **Θ. Παπακυριάκου**, Αν Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Χορηγοί

ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΜΜΙΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δικηγορικός
Σύλλογος
Θεσσαλονίκης

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Συμπεράσματα

Θεόδωρος Παπακυριάκου

Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Διευθυντής Εργαστηρίου Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα

I. Η νομοθεσία για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, που συμπληρώνει ήδη μια ιστορική διαδρομή άνω των 30 χρόνων στην ελληνική έννομη τάξη (1993-2024), εξακολουθεί, όπως συνέβη ήδη από την πρώτη στιγμή της εισαγωγής της, να θέτει σημαντικές, διαρκώς εντεινόμενες προκλήσεις για το κράτος δικαίου, καθώς συνδέεται με ένα πολύ μεγάλο εύρος δογματικών και δικαιοπολιτικών ζητημάτων, που αφορούν, εν μέρει, αυτή την ίδια την ταυτότητα και τα θεμέλια του ποινικού δικαίου. Τούτο καταδείχθηκε με απόλυτη ενέργεια και κατά τη διάρκεια των διήμερων εργασιών του Συνεδρίου, μέσω των εξαιρετικών εισηγήσεων και παρεμβάσεων που έλαβαν χώρα, οι οποίες πυροδότησαν σε όλες τις επιμέρους συνεδρίες έντονο διάλογο και έδωσαν αφορμή για τη διατύπωση πολλών γόνιμων προβληματισμών και προτάσεων. Ενόψει της δημοσίευσης όλων των εισηγήσεων σε πλήρες κείμενο και της δυνατότητας, έτσι, πρωτογενούς πρόσβασης στις ειδικότερες πτυχές κάθε ζητήματος, που αυτές πραγματεύονται, εδώ επιχειρείται, κυρίως, μια συνοπτική συστηματική αποτύπωση των κεντρικών δεδομένων που αναδείχθηκαν και των προκλήσεων που αυτά θέτουν.

II. 1. Τόσο οι κατασταλτικές όσο και οι προληπτικές ρυθμίσεις της νομοθεσίας για το ξέπλυμα χρήματος συνιστούν επιμέρους εκφάνσεις ενός ευρύτερου σύγχρονου μοντέλου αντεγκληματικής πολιτικής, που έχει ως αιχμή τον ποινικό έλεγχο της νομιμότητας της περιουσίας και την αποστέρηση παράνομων περιουσιακών στοιχείων χάριν καταπολέμησης της εγκληματικότητας γενικά. Στην αφετηρία αυτού του μοντέλου, το οποίο συγκροτείται από περισσότερους ρυθμιστικούς άξονες και προωθείται εντατικά τις τελευταίες δεκαετίες -ήδη από την υπογραφή της Σύμβασης της Βιέννης

το 1988- μέσω κανονιστικών πρωτοβουλιών του ΟΗΕ, της FATF, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βρίσκονται, μεταξύ άλλων, οι παραδοχές ότι κίνητρο τέλεσης των περισσότερων (σοβαρών) εγκλημάτων είναι η απόκτηση παράνομου περιουσιακού οφέλους, ότι το οικείο όφελος χρησιμοποιείται συχνά για την αναχρηματοδότηση νέων εγκληματικών δραστηριοτήτων και ότι η αποτελεσματική ανίχνευση και αποστέρηση αυτού του οφέλους μπορεί, συνεπώς, να συμβάλλει δραστικά στη γενική και ειδική πρόληψη καθώς και στην καταστολή της εγκληματικότητας γενικά.

2. Για την επίτευξη των στόχων του το μοντέλο στηρίζεται, ειδικότερα, σε **τέσσερις κατηγορίες λειτουργικά αλληλοσυμπληρούμενων ρυθμίσεων**. Με την **πρώτη** κατηγορία ρυθμίσεων (**1ος ρυθμιστικός άξονας**), ποινικής καταρχήν φύσεως, εισάγονται **νέοι τύποι δήμευσης**, όπως η δήμευση έμμεσων προϊόντων, η αναπληρωματική δήμευση, η δήμευση χωρίς καταδίκη, η εκτεταμένη δήμευση, η δήμευση σε βάρος τρίτου ή η δήμευση ανεξήγητου πλούτου. Οι εν λόγω ρυθμίσεις επιδιώκουν, μεταβάλλοντας τις ουσιαστικές, αποδεικτικές ή διαδικαστικές προϋποθέσεις επιβολής της κλασικής μορφής δήμευσης, να αναβαθμίσουν την πρακτική αποτελεσματικότητά της, ως μέσου αποστέρησης περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης. Την ίδια στιγμή η κύρωση της δήμευσης πλαισιώνεται και με νέα δραστικά εργαλεία δικονομικού καταναγκασμού, όπως είναι π.χ. οι (επείγουσες) **δεσμεύσεις** από διοικητικές ή διωκτικές αρχές, προκειμένου τα ανιχνευόμενα περιουσιακά στοιχεία να παραμένουν διαθέσιμα προς δήμευση μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Με τη **δεύτερη** κατηγορία ρυθμίσεων (**2ος ρυθμιστικός άξονας**), αμιγώς ποινικής φύσεως, επιχειρείται η θεσμική ανάσχεση πράξεων πρόσδοσης νομιμοφάνειας στα περιουσιακά στοιχεία εγκληματικής προέλευσης, ήτοι η ανάσχεση πράξεων που μπορούν εξ ορισμού να υπονομεύουν την ανίχνευση και δήμευση αυτών των στοιχείων. Για τον σκοπό αυτό **τυποποιείται το αδίκημα του ξεπλύματος** και οι οικείες πράξεις τίθενται υπό την απειλή αυστηρών ποινών. Με τον τρόπο αυτό, εξάλλου, δημιουργείται και μια νέα νομική βάση, η οποία μπορεί να χρησιμοποιείται ως αυτοτελές έρεισμα για την απόδοση ποινικής ευθύνης και τη δήμευση, συμπληρωματικά προς το έρεισμα που παρέχουν ήδη τα αδικήματα που παράγουν το παράνομο περιουσιακό όφελος (: βασικά αδικήματα), προς υπέρβαση (νομικών ή πραγματικών) δυσχερειών που μπορούν να προκύπτουν π.χ. σε σχέση με τη δίωξη αυτών. Με την **τρίτη** κατηγορία ρυθμίσεων (**3ος ρυθμιστικός άξονας**), διοικητικής κυρίως φύσεως, συστήνονται **νέες εξειδικευμένες κρατικές αρχές** για την ανίχνευση των παράνομων περιουσιακών στοιχείων (π.χ. Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών), ενώ παράλληλα καθιερύεται και ένας εκτεταμένος **μηχανισμός παρακολούθησης των συναλλαγών**, με εντατική σύζευξη σε αυτόν και οντοτήτων του ιδιωτικού τομέα (: υπόχρεες οντότητες), στις οποίες ανατίθενται κατ' ουσία αστυνομικά καθήκο-

ντα, προς υποστήριξη των κρατικών αρχών. Με την *τέταρτη* κατηγορία ρυθμίσεων (**4ος ρυθμιστικός άξονας**), τέλος, προωθούνται νέα ευέλικτα **εργαλεία διοικητικής και δικαστικής συνδρομής**, ώστε να καθίσταται αποτελεσματικότερη η συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών σε όλα τα ζητήματα επιβολής των ρυθμίσεων των τριών πρώτων αξόνων (: δημεύσεις / δεσμεύσεις, δίωξη πράξεων ξεπλύματος, ανίχνευση εγκληματικών περιουσιακών στοιχείων μέσω των μηχανισμών παρακολούθησης των συναλλαγών), όταν οι οικείες υποθέσεις φέρουν διασυννορικά χαρακτηριστικά¹.

3. Το νέο μοντέλο, αν και αρχικά είχε συνδεθεί μόνο με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, σταδιακά **επέκτεινε την εμβέλειά του σε όλα τα πεδία εγκληματικότητας**, αυξάνοντας παράλληλα θεαματικά και τη δραστηριότητα των επιμέρους ρυθμιστικών αξόνων του. Νεότερα **παραδείγματα αυτής της επίτασης** αποτελούν, στο **επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, οι ρυθμίσεις για την υποχρεωτική ποινικοποίηση του *μη γνήσιου* ξεπλύματος καθώς και του *αυτοξεπλύματος* (: κατ' ελάχιστον όταν το τελευταίο συντελείται με πράξεις *γνήσιου* ξεπλύματος), οι προβλέψεις για τη σχετικοποίηση του αναγκαίου βαθμού απόδειξης του βασικού αδικήματος όταν λαμβάνει χώρα δίωξη για το αδίκημα του ξεπλύματος, οι προτροπές για ποινικοποίηση του ξεπλύματος από αμέλεια καθώς και οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *αφενός* για την εισαγωγή του θεσμικού προτύπου της «δήμευσης ανεξήγητου πλούτου», και *αφετέρου* για τη θέσπιση του αδικήματος του «πλουτισμού από διαφθορά»². Αντίστοιχα, η **FATF**, υπό τη Σιγκαπουριανή προεδρία της διετίας 2022-2024, κατέστησε την ανάκτηση εγκληματικών περιουσιακών στοιχείων βασική στρατηγική της προτεραιότητα, και στην Ολομέλεια του Οκτωβρίου του 2023 αναθεώρησε τις συναφείς Συστάσεις της υπ' αριθ. 4 και 38, βάσει των οποίων τα κράτη μέλη θα αξιολογηθούν στον επόμενο γύρο αξιολόγησης, αξιώνοντας τη δημιουργία αποτελεσματικών εθνικών συστημάτων ανάκτησης, στο πλαίσιο εγκαθίδρυσης των οποίων τα κράτη μέλη καλούνται, μεταξύ άλλων, να προβλέπουν τον μορφότυπο της δήμευσης χωρίς καταδίκη, να διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής της εκτεταμένης δήμευσης και να εφαρμόζουν το σύστημα ανάκτησης και στα νομικά πρόσωπα. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και το **Συμβούλιο της Ευρώπης**, μέσω των συζητήσεων για την υιοθέτηση ενός πρόσθετου πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Βαρσοβίας με αντικείμενο ειδικά την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων³. Παρά τους κινδύνους που ενέχουν οι ανωτέρω εξελίξεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα, αυτές δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν σοβαρές αντιστάσεις, αφού ακόμη και τα διεθνή δικαστή-

1. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του *Θ. Παπακυριάκου*.

2. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του *Θ. Παπακυριάκου*.

3. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του *Ι. Ανδρουλάκη*.

ρια, όπως το ΕΔΔΑ και το ΔΕΕ, όταν καλούνται να αξιολογούν τα νέα μορφώματα, π.χ. τα νέα πρότυπα στο πεδίο της δήμευσης, εμφανίζονται να επικεντρώνουν την προσοχή τους κυρίως στον σεβασμό των διαδικαστικών δικαιωμάτων άμυνας του θιγόμενου και στην τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, και όχι στην απαρέγκλιτη τήρηση όλων των φιλελεύθερων εγγυήσεων του ποινικού δικαίου⁴.

III. Το μοντέλο ξεκίνησε να ενσωματώνεται στην Ελλάδα από το 1993 και, ήδη, όλοι οι ρυθμιστικοί του άξονες αποτυπώνονται και σε αντίστοιχες διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας, κυρίως του ΠΚ, του ΚΠΔ και του Ν. 4557/2018. Οι **ελληνικές διατάξεις μεταφοράς** του μοντέλου έχουν εμφανίσει, πάντως, συχνά, ή και εξακολουθούν να εμφανίζουν **προβλήματα**. Κάποια από αυτά οφείλονται, ενδεχομένως, στο γεγονός ότι ο Έλληνας νομοθέτης, όπως πράττει και σε άλλα πεδία, υιοθετεί ενίοτε και εδώ πρακτικές άκριτης αντιγραφής των διεθνών κειμένων, παραλείποντας να κάνει ορθή χρήση των περιθωρίων διακριτικής ευχέρειας που αυτά του αφήνουν, προκειμένου οι εκάστοτε νέες ρυθμίσεις να ενσωματώνονται αρμονικά στις υφιστάμενες δομές της ελληνικής δικαιοταξίας με σεβασμό προς τη δογματική παράδοση αυτής και τις συνταγματικές φιλελεύθερες εγγυήσεις που αυτή παρέχει. Κάποια άλλα προβλήματα, εξάλλου, ιδίως αυτά που συνδέονται με το γεγονός ότι οι ελληνικές ρυθμίσεις εμφανίζονται ενίοτε να υπερακοντίζουν την αυστηρότητα του μοντέλου ή / και να αλλοιώνουν την ταυτότητά του, μέσω, λ.χ., της μετατροπής του αδικήματος του ξεπλύματος σε ένα «υπερέγκλημα», μπορεί να οφείλονται είτε σε παρανοήσεις είτε στην επιθυμία να εξυπηρετούνται μέσω της οικείας νομοθεσίας συγκεκριμένες πρακτικές και διωκτικές σκοπιμότητες⁵. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, πολλές προβληματικές πτυχές της συζητούμενης ελληνικής νομοθεσίας συνδέονται αναπόφευκτα και με αυτή την ίδια τη δομή του διεθνούς μοντέλου και των εριζόμενων επιλογών που αυτό προάγει.

IV.1. Σε ό,τι αφορά, ειδικότερα, τον **πρώτο ρυθμιστικό άξονα**, δηλαδή, προεχόντως, τις δημοτικές ρυθμίσεις, ως άξια επίκρισης εξακολουθεί να εμφανίζεται όχι μόνο η θέσπιση **δημοτικών τύπων**, υπό τη μορφή ποινής ή κρυπτοποινής, που τελούν σε **αντίθεση με θεμελιώδεις εγγυήσεις** του ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου (π.χ. δήμευση σε βάρος τρίτου κατά το ά. 68 παρ. 5 ΠΚ και το ά. 40 παρ. 1 Ν. 4557/2018, δήμευση χωρίς καταδίκη κατά το ά. 40 παρ. 3 Ν. 4557/2018, αστική δήμευση υπό τον τίτλο «αποζημίωση υπέρ του Δημοσίου»

---

4. Βλ. σχετικές αναφορές στις εισηγήσεις των *Ι. Ανδρουλάκη* και *Θ. Παπακυριάκου*.

5. Βλ. διεξοδικότερα γι' αυτήν την πτυχή, και, ειδικότερα, τους λόγους πρόταξης, τουλάχιστον κατά τις 2 πρώτες δεκαετίες, του άξονα της ποινικής τυποποίησης του αδικήματος του ξεπλύματος, ως νέας-πρόσθετης βάσης ποινικής ευθύνης, έναντι του άξονα της δήμευσης και γενικότερα της ανάκτησης εγκληματικών προϊόντων, τις εισηγήσεις του *Ν. Χατζηνικολάου* και του *Θ. Παπακυριάκου*.

κατά το ά. 41 Ν. 4557/2018), αλλά και η **διατήρηση δύο διαφορετικών δημοευτικών συστημάτων**, ήτοι αφενός αυτού του ά. 68 του ΠΚ και αφετέρου εκείνου των ά. 40 και 41 Ν. 4557/2018, τα οποία, ενώ αφορούν σε μεγάλο βαθμό τα ίδια αδικήματα, καλύπτοντας το σύνολο σχεδόν της σοβαρής και μικρομεσαίας εγκληματικότητας, αποκλίνουν σε σημαντικές ρυθμιστικές παραμέτρους τους, με συνέπεια να δημιουργείται σύγχυση στον εφαρμοστή και, αντίστοιχα, σημαντική ανασφάλεια δικαίου⁶. Η ίδια ανασφάλεια προκαλείται και από την έλλειψη ευκρινών ρυθμίσεων ως προς την ιεράρχηση των δικαιωμάτων των θυμάτων που παρίστανται στην ποινική διαδικασία έναντι άλλων θυμάτων (των ίδιων ή διαφορετικών εγκληματικών πράξεων) που δεν παρίστανται ή/και ως προς την ιεράρχηση των δικαιωμάτων θυμάτων έναντι των δικαιωμάτων (εξοπλισμένων με εκτελεστό τίτλο) τρίτων πιστωτών του δράστη, όταν τα (παριστάμενα) θύματα επιδιώκουν να ικανοποιήσουν τις αποκαταστατικές αξιώσεις τους έναντι του δράστη διεκδικώντας περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι δεσμευμένα ή/και αποτελούν αντικείμενο δημοευτικών διαδικασιών είτε ως προϊόντα του τελεσθέντος εγκλήματος είτε ως νόμιμα περιουσιακά στοιχεία που προορίζονται να υποκαταστήσουν (: στο πλαίσιο αναπληρωματικής δήμευσης) τα αναλωθέντα ή μη δυνάμενα να ευρεθούν εγκληματικά προϊόντα⁷.

2. Ως προβληματικές, από περισσότερες απόψεις, εμφανίζονται ομοίως και οι ρυθμίσεις που σχετίζονται με το **επαχθές δικονομικό μέτρο της δέσμευσης** περιουσιακών στοιχείων. Αν και το εν λόγω μέτρο είναι πολύ σημαντικό για την κατοχύρωση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του μοντέλου, και, κατ' επέκταση, η πρόβλεψή του κρίνεται απαραίτητη, οι ισχύουσες ρυθμίσεις που το διέπουν, πέραν των λοιπών πολλαπλών ερμηνευτικών ζητημάτων που θέτουν⁸, εγείρουν ενστάσεις, μεταξύ άλλων, και για τους εξής τρεις λόγους: (α) λόγω της δικαιοκίνησης *ανασφάλειας* που δημιουργείται εκ του γεγονότος ότι παρέχονται αρμοδιότητες για την επιβολή του μέτρου, με ρυθμίσεις τόσο του ΚΠΔ όσο και του Ν. 4557/2018, υπό διαφορετικές προϋποθέσεις κάθε φορά, σε διαφορετικές διοικητικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές, ενώ την ίδια στιγμή εισάγονται, χωρίς ευκρινή λόγο, διαφορετικοί όροι (π.χ. προθεσμίες) για την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας του θιγομένου προσώπου⁹. (β) λόγω του κινδύνου *αλλοίωσης* κλασικών (δογματικών) οριοθετήσεων και (συνταγματικών) ιεραρχήσεων, καθώς στο συγκεκριμένο πεδίο τείνει να εδραιωθεί ερμηνευτικά η θέση, δυνά-

6. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Ν. Χατζηνικολάου.

7. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Ν. Χατζηνικολάου.

8. Βλ., για μια συναφή συστηματική επισκόπηση, μεταξύ άλλων, την εισήγηση του Δ. Αποστολά.

9. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Α. Ζαχαριάδη.

μει και της πρόσφατης αρεοπαγητικής νομολογίας (ΟΛΑΠ 1/2022), ότι υφίσταται μια *παράλληλη ισοδύναμη* αρμοδιότητα διοικητικών (: και ειδικότερα της Αρχής για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες) και δικαστικών αρχών, ακόμη και μετά την κίνηση της ποινικής δίωξης, όσο η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Ανακριτή, ή ακόμη και μετά την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο¹⁰. και, τέλος, (γ) λόγω του κινδύνου *υπονόμευσης* του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής του εκάστοτε θιγόμενου κατά πράξεων δέσμευσης, εκδιδόμενων από την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ενόψει του γεγονότος ότι δεν προβλέπεται πλέον, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο Ν. 4855/2021, δυνατότητα πρόσβασης του θιγόμενου στα στοιχεία του οικείου φακέλου της υπόθεσης ή, έστω, στο πόρισμα της Αρχής που προηγείται της έκδοσης των οικείων πράξεων¹¹.

V.1. Σε ό,τι αφορά τον **δεύτερο ρυθμιστικό άξονα**, δηλαδή την τυποποίηση του ποινικού αδικήματος του ξεπλύματος χρήματος, προκαλεί εξαιρετική εντύπωση ότι ακόμη και σήμερα, τριάντα ένα (31) ολόκληρα χρόνια μετά την πρώτη προσπάθεια ενσωμάτωσης αυτής της τυποποίησης στο ελληνικό δίκαιο, εξακολουθούν να υφίστανται στην επιστήμη και τη νομολογία **εριζόμενες και αποκλίνουσες τοποθετήσεις ως προς μείζονα δογματικά και ερμηνευτικά ζητήματα**, όπως π.χ. (α) το προστατευόμενο έννομο αγαθό, (β) το ακριβές περιεχόμενο των επιμέρους τυποποιημένων μορφών του αδικήματος και την υπαγωγή (ή μη) σε αυτές και πράξεων μη γνήσιου ξεπλύματος, (γ) τον δικαιολογητικό λόγο και τα όρια τιμώρησης του αυτοξεπλύματος, καθώς και (δ) την έκταση εξάρτησης της ποινικής ευθύνης για το αδίκημα του ξεπλύματος από τη συγκεκριμενοποίηση, την αποδεικτική στοιχειοθέτηση και τα διάφορα επίπεδα δόμησης του βασικού αδικήματος. Το ανωτέρω συγκεκριμένο ερμηνευτικό περιβάλλον, απότοκο εν μέρει και των πολλαπλών διωκτικών σκοπιμοτήτων που κρύβονται πίσω από τη γέννηση και την προαγωγή της συγκεκριμένης τυποποίησης σε διεθνές επίπεδο, όπως αυτές εκτέθηκαν πιο πάνω, εξαιτίας των οποίων η συγκεκριμένη τυποποίηση αδυνατεί και να εναρμονιστεί πλήρως με την ελληνική δογματική σκέψη, πλήττει σημαντικά την ασφάλεια δικαίου και αποτελεί, ήδη αυτοτελώς, καθώς ενέχει τη δυναμική υπόθαλψης διωκτικών καταχρήσεων, μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για το σύγχρονο κράτος δικαίου.

2. Αναφορικά έτσι, καταρχάς, ενδεικτικά, με την **τυποποίηση των επιμέρους τρόπων τέλεσης του αδικήματος του ξεπλύματος**, πέρα από τις *παλινδρομήσεις* (π.χ. σε σχέση με την άστοχη τυποποίηση, ως αυτοτελούς τρόπου τέλεσης,

---

10. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Α. Τζαννετή.

11. Βλ. διεξοδικότερα τις εισηγήσεις των Α. Ζαχαριάδη και Α. Τζαννετή.

και πράξεων απόπειρας ή πράξεων συμμετοχής στις ειδικές τυποποιήσεις των τριών κλασικών υποστάσεων της επιδίωξης, της συγκάλυψης και της απόκτησης ή κατοχής) ή τις *πληθωριστικές* τάσεις (π.χ. σε σχέση με την τυποποίηση, ως αυτοτελούς τρόπου τέλεσης, και της υπόστασης της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος) που χαρακτηρίζουν διαχρονικά τις πρωτοβουλίες του Έλληνα νομοθέτη, αξιολογούμενο παραμένει ότι η νομολογία επιχειρεί συνήθως, κατά την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, να αντιμετωπίσει μόνο επιμέρους ερμηνευτικά ζητήματα, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις οι τρόποι τέλεσης είτε αναφέρονται συλλήβδην στο πλαίσιο διαπίστωσης ενός υπαλλακτικά μικτού εγκλήματος είτε δεν γίνεται προσπάθεια αποσαφήνισης του εννοιολογικού τους περιεχομένου¹².

3. Αναφορικά με την ποινική μεταχείριση πράξεων αυτοξεπλύματος, παραπέρα, άξιο προσοχής είναι το γεγονός, ότι, παρά τις ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις, που υφίστανται για αυτό το θέμα από την έναρξη ισχύος του Ν. 3424/2005 και μετά, δυνάμει των οποίων αναγνωρίζεται ρητά η δυνατότητα (σωρευτικής) τιμώρησης του δράστη του βασικού αδικήματος και για πράξεις αυτοξεπλύματος, εξακολουθούν να εγείρονται στην επιστήμη μείζονα ζητήματα ως προς τη συμβατότητα της εν λόγω τιμώρησης με θεμελιώδεις αρχές του ποινικού δικαίου (: π.χ. την αρχή του ατιμωρήτου της αυτοϋποθάψεως ή τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη συρροή εγκλημάτων), ενώ την ίδια στιγμή, λόγω και του ασαφούς και διαχρονικά μεταβαλλόμενου περιεχομένου των ανωτέρω ειδικών ρυθμίσεων, αναφύονται και μείζονα ερμηνευτικά ζητήματα ως προς τον τρόπο εφαρμογής αυτών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα εν λόγω ζητήματα συνδέονται αναπόδραστα και με το ερώτημα ως προς το έννομο αγαθό ή τα έννομα αγαθά που προστατεύονται από την ποινική τυποποίηση του αδικήματος του ξεπλύματος (και, αντίστοιχα, προσβάλλονται όταν τελείται το σχετικό αδίκημα), δηλαδή με ένα ερώτημα ως προς το οποίο εξακολουθούν να υποστηρίζονται στην επιστήμη και τη νομολογία διάφορες (αποκλίνουσες) απόψεις, δεν είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς ότι στο συζητούμενο πεδίο επικρατεί σημαντική ανασφάλεια¹³.

4. Αναφορικά, τέλος, με την έκταση εξάρτησης της ποινικής ευθύνης για το αδίκημα του ξεπλύματος από τη συγκεκριμενοποίηση, την αποδεικτική στοιχειοθέτηση και τα διάφορα επίπεδα δόμησης του βασικού αδικήματος, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό, με βάση τα δεδομένα του ελληνικού δικαίου και τις επιλογές του Έλληνα νομοθέτη, έστω και αν διεθνώς ή σε άλλες έννομες τάξεις φαίνεται να

12. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Γ. Δημήτρηνα.

13. Για μια διεξοδική επισκόπηση των σχετικών ζητημάτων, με προτάσεις *de lege lata* και *de lege ferenda*, βλ. την εισήγηση του Κ. Χατζηκώστα. Βλ. επίσης σχετικές αναφορές και στην εισήγηση του Γ. Δημήτρηνα.

προωθούνται και διαφορετικές επιλογές, ότι ισχύει το μοντέλο της *πλήρους εξάρτησης* της ποινικής ευθύνης για το αδίκημα του ξεπλύματος τόσο από την *αποδεικτική* στοιχειοθέτηση *συγκεκριμένου* κάθε φορά βασικού αδικήματος όσο και από τη συνδρομή όλων των επιπέδων δόμησης αυτού του αδικήματος (αρχικό και τελικό άδικο, αρχικός και τελικός καταλογισμός σε ενοχή, εξωτερικοί όροι του αξιοποιού, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης λόγων εξάλειψης του αξιοποιού, πλην του λόγου της παραγραφής. Ως εκ τούτου, τάσεις εν τοις πράγμασι «*αυτονομίησης*», που παρατηρούνται ενίοτε στην πράξη, ιδίως κατά τα στάδια της προδικασίας, δεν είναι ορθές. Και σε αυτό το θεματικό πεδίο, βέβαια, λαμβάνοντας υπόψη την ασάφεια επιμέρους νομοθετικών ρυθμίσεων, αναφύονται πολλαπλά ερμηνευτικά ζητήματα, τόσο ουσιαστικού όσο και δικονομικού δικαίου¹⁴.

VI.1. Σε ό,τι αφορά τον **τρίτο ρυθμιστικό άξονα**, και, ειδικότερα, τις ρυθμίσεις που έχουν ως αντικείμενο την καθίδρυση νέων, εξειδικευμένων αρχών για την ανίχνευση παράνομων περιουσιακών στοιχείων και την ανάσχεση πράξεων ξεπλύματος, θα πρέπει να κριθεί, καταρχάς, ως πολύ θετικό, ότι η εθνική αρχή που έχει συσταθεί στο πλαίσιο ενσωμάτωσης αυτών των ρυθμίσεων και έχει εξοπλιστεί, αντίστοιχα, με ευρύτατες συναφείς αρμοδιότητες και εξουσίες, ήτοι η **Αρχή για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες**, έχει επιτύχει ήδη πολύ καλές διεθνείς αξιολογήσεις για την οργάνωση και την αποτελεσματικότητά της¹⁵. Αναγκαίο είναι, πάντως, αυτή η διεθνής αναγνώριση των καταβαλλόμενων προσπαθειών σε οργανωτικό και επιχειρησιακό επίπεδο να συνοδεύεται και από μια διαρκή εγρήγορση σε σχέση με τους κινδύνους που ενέχει η σχετική νομοθεσία για τα δικαιώματα των θιγομένων, παράλληλα προς μια **περιοριστική χρήση των νέων δραστικών εργαλείων** που παρέχει αυτή η νομοθεσία, ήτοι κυρίως αυτού της δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων, **υπό το φως της αρχής της αναλογικότητας**. Ως εκ τούτου, είναι ευκαίριος ή/και, στον βαθμό που ήδη λαμβάνει χώρα, είναι άξιος επαίνου ο αυτοπεριορισμός της

---

14. Για μια διεξοδική τεκμηριωμένη επισκόπηση των σχετικών ζητημάτων, βλ. την εισήγηση του *I. Ναζίρη*.

15. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του *E. Τσίρμπα*, με αναφορές και στην ευρύτερη διάρθρωση της Αρχής, η οποία, πέραν της Α΄ Μονάδας, που συνιστά την ελληνική Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU), με βασική αποστολή την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, κατά την έννοια του τρίτου άξονα του μοντέλου, περιλαμβάνει και δύο ακόμη αυτοτελείς Μονάδες με διακριτές αρμοδιότητες, προσωπικό και υποδομές (υπό κοινό Πρόεδρο) και βασικές αποστολές, αντίστοιχα, τον προσδιορισμό των σχετιζόμενων με την τρομοκρατία προσώπων και την επιβολή χρηματοοικονομικών κυρώσεων σε βάρος τους (Β΄ Μονάδα) καθώς και τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων (Γ΄ Μονάδα).

Αρχής σε ό,τι αφορά τη χρήση των νέων εργαλείων μόνο σε περιπτώσεις πραγματικά σοβαρών αδικημάτων για τα οποία υφίσταται επαρκής αποδεικτική τεκμηρίωση. Αντίστοιχες προσπάθειες είναι απαραίτητες και προς την κατεύθυνση της πλήρους διαφύλαξης των δικαιωμάτων αποτελεσματικής άμυνας του εκάστοτε θιγόμενου προσώπου, μέσω, μεταξύ άλλων, της εξασφάλισης της επαρκούς πληροφόρησής του για τους λόγους λήψης των εκάστοτε επαχθών μέτρων οικονομικού καταναγκασμού σε βάρος του, μέσω, τουλάχιστον, της κοινοποίησης σε αυτόν του πορίσματος ελέγχου που προηγείται της πράξης επιβολής των περιουσιακών δεσμεύσεων, έτσι ώστε να μην υπονομεύεται το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής κατά της οικείας πράξης¹⁶.

2. Νεότεροι θεσμοί, παραπέρα, όπως το Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων, αναδεικνύονται μεν ως πολύ χρήσιμα εργαλεία για την ενίσχυση της διαφάνειας των εταιρικών δομών και την αποτροπή πρακτικών κατάχρησης του κελύφους νομικών προσώπων ή άλλων νομικών μορφωμάτων για σκοπούς, μεταξύ άλλων, ξεπλύματος χρήματος, απαιτούν όμως ακόμη, όπως συνάγεται και από την πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ, προσοχή σε σχέση με τη διαφύλαξη θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση. Το σχετικό (ελληνικό) κανονιστικό πλαίσιο, εξάλλου, που αφορά στον τρόπο τήρησης των στοιχείων, στην οριοθέτηση των υποχρεωσεων προς καταχώριση, στις προθεσμίες καταχώρισης, στη διαδικασία ελέγχου και στις ασφαλιστικές δικλείδες ως προς την πρόσβαση στα τηρούμενα στοιχεία, εμφανίζει ακόμη κάποιες ασάφειες, οι οποίες αναμένεται στην πορεία, με βάση τη σωρευόμενη εμπειρία, αλλά και δύναμει της προωθούμενης νέας -συγκροτούμενης από τρεις Κανονισμούς και μία Οδηγία- ενωσιακής δέσμης μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, να εξαλειφθούν¹⁷.

3. Αντίστοιχες επισημάνσεις προσήκουν, ομοίως, για όλες τις **δημόσιες αρχές και υπηρεσίες** που καλούνται να συμβάλλουν στη λειτουργική βελτιστοποίηση των επιμέρους συνιστωσών του συστήματος ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων, μέσω π.χ. της άσκησης αρμοδιοτήτων που σχετίζονται με τη **διαχείριση δεσμευμένων ή/και δημευμένων περιουσιακών στοιχείων** προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, όπως οι αρμοδιότητες αυτές ρυθμίστηκαν πρόσφατα με

16. Βλ. σχετικά με την ανωτέρω προβληματική και παραπάνω, ενότητα IV.2., καθώς και τις εισηγήσεις των Α. Ζαχαριάδη και Α. Τζαννετή.

17. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση των Α. Αποστολίδου και Δ. Λογοθέτη. Βλ. επίσης την εισήγηση του Η. Κωνσταντέα σε ό,τι αφορά τον ρόλο της Γενικής Διεύθυνσης του ΣΔΟΕ ως ελεγκτικού μηχανισμού για τη διακρίβωση της τήρησης και ακρίβειας των στοιχείων που καταχωρίζονται στο Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων. Για το πακέτο των ενωσιακών νομοθετικών πρωτοβουλιών, που δρομολογήθηκε το 2021, βλ. ακόμη τις σχετικές αναφορές στις εισηγήσεις των Α. Αθανασόπουλου, Θ. Παπακυριάκου και Ε. Τσίρμπα.

τον Ν. 5042/2023, που κατέστησε Φορέα της εν λόγω διαχείρισης τη Γενική Διεύθυνση του ΣΔΟΕ. Πέραν ενός σαφούς κανονιστικού πλαισίου, απαιτείται η δημιουργία και όλων εκείνων των αναγκαίων τεχνικών υποδομών (π.χ. ψηφιοποίηση των σχετικών διαδικασιών μέσω της ανάπτυξης και λειτουργίας ενός ολοκληρωμένου συναφούς πληροφοριακού συστήματος), καθώς και η διάθεση των απαραίτητων οικονομικών και προσωπικών πόρων, προκειμένου ο ανωτέρω Φορέας να μπορεί να εκπληρώνει αποτελεσματικά τα σχετικά καθήκοντά του με παράλληλη διασφάλιση της διαφάνειας της διαχείρισης¹⁸.

4. Σε ό,τι αφορά, παραπέρα, τις ρυθμίσεις που σχετίζονται με τον **προληπτικό μηχανισμό παρακολούθησης των συναλλαγών**, μέσω της ανάθεσης αντίστοιχων καθηκόντων σε οντότητες του ιδιωτικού τομέα, παρατηρείται ότι υπάρχει **μεγάλος βαθμός κανονιστικής συμμόρφωσης** των υπόχρεων προσώπων, ιδίως των Τραπεζών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών, και ένα πολύ καλό επίπεδο συνεργασίας αυτών με τις εθνικές κεντρικές αρχές στο συγκεκριμένο πεδίο, όπως την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ενώ παράλληλα υφίσταται και ετοιμότητα για την υποδοχή των νέων σχετικών ρυθμίσεων που προωθούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δυνάμει των οποίων, μεταξύ άλλων, θα συσταθεί και η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Καταπολέμηση του Ξεπλύματος Χρήματος (AMLA)¹⁹. Πάντως, όπως αναδείχθηκε κατά τη συζήτηση, το ανωτέρω σύστημα παρακολούθησης των συναλλαγών και υποβολής αναφορών συνεπάγεται και μια μεγάλη αύξηση της γραφειοκρατίας καθώς και του κόστους λειτουργίας των οικείων επιχειρήσεων, το οποίο (κόστος) είτε πρέπει να απορροφάται από τις ίδιες είτε να μεταφέρεται στους πελάτες τους. Αναγκαία εμφανίζεται έτσι η επίτευξη μιας ισορροπίας μεταξύ της έκτασης των αναγκαίων ελέγχων και του κάθε είδους κόστους για τη διενέργεια αυτών, με ορθολογικά κριτήρια που θα λαμβάνουν υπόψη και την **αποδοτικότητα των εκάστοτε μέτρων**.

5. Προβληματική παραμένει, εξάλλου, η οριοθέτηση των υποχρεώσεων συγκεκριμένων ομάδων ελευθέρων επαγγελματιών, όπως π.χ. αυτών που ασκούν το **δικηγορικό λειτούργημα**, όταν αυτοί καλούνται να μετέχουν στο σύστημα παρακολούθησης των συναλλαγών, παρέχοντας πληροφορίες για τους εντολείς τους, αφού, παρά τους περιορισμούς που προβλέπονται στον νόμο σε σχέση με τις κατηγορίες συναλλαγών για τις οποίες ισχύουν οι υποχρεώσεις αναφοράς και τις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί από το ΕΔΔΑ και το ΔΕΕ, το κανονιστικό τοπίο σε

---

18. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του *Η. Κωνσταντέα*, με ευρύτερη αναφορά και στις γενικότερες σύγχρονες αρμοδιότητες και εξουσίες της Γενικής Διεύθυνσης του ΣΔΟΕ στο πεδίο καταπολέμησης του οικονομικού εγκλήματος και της διαφθοράς.

19. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του *Α. Αθανασόπουλου*.

ό,τι αφορά τη (συγκρουσιακή) σχέση αυτών των υποχρεώσεων με το καθήκον διαφύλαξης του δικηγορικού απορρήτου παρουσιάζει ακόμη ασάφειες, και, κατ' επέκταση, εξακολουθεί να υφίσταται κίνδυνος τρώσης της αναγκαίας εμπιστοσύνης στη σχέση μεταξύ των ανωτέρω λειτουργιών και των εντολών τους, με ό,τι αρνητικό μπορεί αυτό να σημαίνει και για τη δυνατότητα ορθής λειτουργίας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης ή / και τη διαφύλαξη του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη²⁰.

6. Πέραν των επεμβάσεων, τέλος, σε ζητήματα που άπτονται των νέων κρατικών αρχών ή του συγκροτούμενου και από ιδιώτες μηχανισμού παρακολούθησης των συναλλαγών, αναγκαία παραμένει και η αποσαφήνιση της νομικής ταυτότητας, και, αντίστοιχα, των δυνατοτήτων νομικού ελέγχου **σύγχρονων εργαλείων της οικονομίας**, τα οποία διαδίδονται με ταχύτητα, ενέχοντας εγγενώς τον κίνδυνο κατάχρησής τους για εγκληματικούς σκοπούς. Εδώ ανήκουν, κατεξοχήν, τα **κρυπτονομίσματα και άλλα σύγχρονα ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία** που στηρίζονται σε νέες τεχνολογίες, όπως αυτές της κρυπτογραφίας και του *blockchain*, τα οποία, ενόψει των φυσικών ιδιοτήτων τους και των κανονιστικών κενών στην ρύθμισή τους, θέτουν συχνά σε δοκιμασία (και) το σύστημα ποινικής καταστολής. Για την αντιμετώπιση των οικείων προβλημάτων θα ήταν χρήσιμος, μεταξύ άλλων, ο **εκσυγχρονισμός των ελληνικών διατάξεων για τον τρόπο δέσμευσης**, κατάσχεσης και δήμευσης των οικείων ψηφιακών στοιχείων, σε συνέχεια των ενωσιακών διατάξεων τόσο για την ένταξη των παρόχων υπηρεσιών σε σχέση με τέτοια άυλα περιουσιακά στοιχεία στον κατάλογο των υπόχρεων προσώπων της νομοθεσίας για το ξέπλυμα χρήματος όσο και σε σχέση με τον γενικότερο έλεγχο αυτών των περιουσιακών στοιχείων μέσω, π.χ., του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/1114 για τις αγορές κρυπτοστοιχείων²¹.

VII. 1. Η προαγωγή νομοθετικών ρυθμίσεων και ερμηνευτικών λύσεων που (α) και συμβατές να είναι με την παραδεδομένη ελληνική αντίληψη για το κράτος δικαίου και τις φιλελεύθερες εγγυήσεις του ποινικού δίκαιου (β) και τις επιταγές των διεθνών κανονιστικών πρωτοβουλιών να σέβονται σε πλήρη έκταση, δεν είναι πάντα εύκολη. Πριν κανείς να φτάνει ωστόσο σε αντίστοιχες συγκρουσιακές καταστάσεις, καλό είναι να επιδιώκει να τις προλαμβάνει. Επιτακτικό κρίνεται, ως εκ τούτου, για όλα τα επιμέρους ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του σύγχρονου μοντέλου ποινικού ελέγχου της περιουσίας και αποστέρησης παράνομων περιουσιακών στοιχείων, να υπάρχει **ενεργή εκπροσώπηση της Ελλάδας στα αντίστοιχα διεθνή όργανα**, που διαμορφώνουν πρωτογενώς τους αντίστοιχους κανόνες, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή, ήδη σε αυτό το στάδιο, η δια-

20. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Απ. Κοπανίδη.

21. Βλ. διεξοδικότερα την εισήγηση του Α. Παπαθανασίου.

τύπωση γόνιμων προτάσεων και εναλλακτικών κανονιστικών εκδοχών, που θα προλαμβάνουν ρυθμίσεις με συγκρουσιακή δυναμική έναντι της εθνικής δικαιοταξίας. Τούτο απαιτείται, αυτονόητα, να συμβαίνει κατεξοχήν στο πλαίσιο των ενωσιακών νομοθετικών διαδικασιών, η επίδραση των οποίων στην ελληνική έννομη τάξη είναι και η πλέον δραστική. Σε κάθε περίπτωση, ο Έλληνας νομοθέτης καλείται να καταβάλλει διαρκώς προσπάθειες αρμονικής ένταξης των επιταγών των διεθνών κειμένων στη δομή της ελληνικής δικαιοταξίας, προκρίνοντας λύσεις που θα διασφαλίζουν τη δογματική συνοχή τους με προϋφιστάμενους θεσμούς κατ'εξάντληση της διακριτικής ευχέρειας που του αναγνωρίζεται κάθε φορά.

2. Το συγκεκριμένο ερμηνευτικό τοπίο, που περιβάλλει ακόμη πολλά από τα ζητήματα τα οποία αναφύονται κατά την εφαρμογή των ρυθμιστικών αξόνων του μοντέλου, ιδίως αυτών της δήμευσης και της ποινικής τυποποίησης του αδικήματος του ξεπλύματος, συνιστά, όπως ήδη επισημάνθηκε, μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για το σύγχρονο κράτος δικαίου, καθώς κλονίζει την ασφάλεια δικαίου και υποθάλλει δυνατότητες διωκτικών καταχρήσεων. Ζητούμενο παραμένει, ως εκ τούτου, η εδραίωση ευκρινών ερμηνευτικών λύσεων, μέσα από τη συστηματική κατανόηση της δομής του συνολικού μοντέλου και την **ορθολογική και δικαιοκρατική οριοθέτηση των στοχεύσεών** του, έτσι ώστε αυτό να διατηρήσει μεν την αποτελεσματικότητά του, αποκτώντας όμως χαρακτηριστικά που θα το καθιστούν συμβατό και με τη δικαιοκρατική αρχή και την αρχή της αναλογικότητας. Σ' αυτό καλείται να συμβάλλει και ο νομοθέτης, αφενός απέχοντας από την πρακτική ευκαιριακών αλλαγών, που δεν επιτρέπουν τη δημιουργία συνθηκών σταθερότητας δικαίου, και αφετέρου θεσπίζοντας σταθμισμένες ρυθμίσεις, όπου αυτές κρίνονται αναγκαίες αυτή τη στιγμή, τόσο για την άρση κανονιστικών ασαφειών ή ασυμβατοτήτων με κλασσικές εγγυήσεις του ποινικού δικαίου όσο και για την ενοποίηση του ενίοτε κατακερματισμένου κανονιστικού πλαισίου ως προς επιμέρους πτυχές του μοντέλου (π.χ. κατάργηση των διάσπαρτων ειδικών δημοτικών καθεστώτων των διαφόρων ειδικών ποινικών νόμων, ιδίως αυτού του Ν. 4557/2018, και προαγωγή ενός ενιαίου καταρχήν καθεστώτος μέσω των οικείων διατάξεων του ΠΚ).